

Estancament del conflicte de l'est de la RDC:

Davant la inèrcia de la diplomàcia internacional, la urgència d'un salt endavant europeu per la pau als Grans Llacs

El 27 de juny de 2025, la signatura d'un acord de pau entre la República Democràtica del Congo (RDC) i Ruanda, seguida de l'acord de principi assolit a Doha el 19 de juliol, va aixecar l'esperança fràgil d'una certa tranquil·litat. Però ràpidament es va fer front a una realitat brutal. A les províncies de Kivu Nord, Kivu del Sud i Ituri, els enfrontaments entre els rebels de l'AFC/M23 i les Forces Armades del Congo (FARDC) s'han intensificat des del juliol, enfonsant de nou la població civil, ja marcada per mesos d'ocupació rebel, en un nou cicle de violència.

Aquestes iniciatives diplomàtiques fins ara no han aconseguit aturar el deteriorament de la situació sobre el terreny. Al contrari, mentre les negociacions s'estanquen, la crisi continua empitjorant per a les poblacions que afronten molts reptes diaris de seguretat, socioeconòmics i drets humans. A més, l'ocupació prolongada dels rebels de l'AFC/M23 s'ha transformat al llarg dels mesos en una administració de facto, com ho demostra l'expulsió dels caps ordinaris considerats poc dòcils i la seva substitució per figures lleials a les noves autoritats en diverses localitats ¹

Davant l'escala i complexitat d'aquesta crisi, la Unió Europea (UE) ja no pot conformar-se amb una postura d'esperar i veure. Ha d'adoptar urgentment una acció diplomàtica coordinada i ferma i implicar-se més activament en els processos de pau en curs, per garantir que siguin realment inclusius i basats en el respecte dels drets humans i la justícia.

Un empitjorament continu de la violència sobre el terreny

Lluny de la pau tan esperada, els últims mesos han estat marcats per un clar deteriorament de la situació de seguretat als territoris orientals. Des de juliol, hi ha hagut un augment dels enfrontaments entre els rebels de l'M23 i les FARDC, recolzades per la milícia dels Wazalendo, al Nord i al Sud de Kivu, amb la conseqüència directa d'un augment brusc en el nombre de persones desplaçades i de víctimes de violacions dels drets humans. A Uvira, on la pressió s'intensifica, diversos atacs dirigits dels Wazalendos contra membres de la comunitat Banyamulenge, acusats de donar suport als rebels de l'M23, han revifat les tensions comunals ². Aquesta situació es va agreujar amb la sortida forçada del general Olivier Gasita, acusat de col·lusió amb Ruanda i l'AFC/M23, cosa que il·lustra la profunditat de les tensions identitàries i el seu potencial desestabilitzador ³.

¹ Testimonis recollits de socis sota condició d'anonimat per motius de seguretat

² [RD Congo: Milícies i exèrcit amenacen civils al Kivu del Sud](#), HRW, 15 de setembre de 2025

³ [Tornat enrere i bloquejat a la frontera: l'odissea dels refugiats congoleesos davant l'imbonerakure i la policia](#), SOS Médias Burundi, 9 de setembre de 2025

De fet, a Kivi l'augment dels discursos d'odi suposa una amenaça greu per a la cohesió social i els esforços de pau. Segons el Pole Institute⁴, entre maig i juny de 2025, territoris com Masisi, Butembo i Lubero van ser afectats per declaracions estigmatitzadores difoses a les xarxes socials, dirigint-se en particular a les comunitats swahiliphone i baluba. Al mateix temps, a Ituri, l'activisme renovat dels milicians de l'ADF està revifant cicles de violència, afegint una crisi addicional a un context regional ja explosiu.

Com en cada reanudació de les hostilitats, els civils es troben a la primera línia. Només el mes de juliol va registrar 319 morts segons l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans⁵, una xifra mensual que no es va assolir des del ressorgiment de l'M23. En els dos Kivus, el Comitè Internacional de la Creu Roja⁶ (CICR) informa de més de 3.008 persones ferides per armes des de principis d'any, el 71% de les quals són civils, una xifra que ja supera el total de 2024.

La ciutat de Goma il·lustra aquesta espiral de violència. Els nostres socis observen una explosió d'inseguretat i delinqüència, incloent-hi robatoris armats, agressions i assassinats al carrer. L'augment dels combats també va acompanyat d'un increment en el reclutament forçat de soldats, de vegades menors d'edat, en grups armats. La violència no té límits i totes les parts del conflicte contribueixen a augmentar la vulnerabilitat de les poblacions civils. Aquesta atmosfera de por obliga moltes famílies a fugir a pobles veïns, Burundi o Ruanda, però sense trobar necessàriament la seguretat que esperaven. Durant el 7⁷ de setembre i el 8⁸ d'octubre es van registrar diverses detencions massives de refugiats congolesos a Burundi, especialment a la província de Cibitoke i Bujumbura.

Un clima d'inseguretat propicia les pitjors violacions dels drets humans

Aquest clima d'inseguretat fomenta les pitjors violacions dels drets humans. Al juliol, l'UNJHRO va registrar 535 violacions i abusos dels drets humans, el 87% dels quals es van produir als territoris de l'est. L'M23, responsable del 70% de les violacions comeses per grups armats, continua sent l'actor principal d'aquesta violència⁹. Enmig d'aquests abusos, la violència sexual està en augment. Durant el mateix període, 69 dones van ser víctimes de violència sexual relacionada amb el conflicte, un augment del 38% respecte al 10 de juny¹⁰.

La represa dels enfrontaments i el clima de desconfiança que els acompanya intensifiquen aquests abusos. Diverses fonts informen d'un augment de detencions arbitràries, dirigides a civils però també a actors de la societat civil, acusats de pertànyer als Wazalendo. Diversos d'ells van ser detinguts il·legalment en calabossos controlats per l'M23 i en condicions inhumanes.¹¹ Davant amenaces directes, molts no tenen més remei que exiliar-se o amagar-se. Els que romanen al camp veuen com les seves activitats es veuen greument obstaculitzades per un clima permanent de por. Assetjament, amenaces repetides, violència física : cada discurs o

⁴ [Monitoratge del discurs d'odi de la RDC](#), Pole Institute, juny de 2025

⁵ [RDC: L'ONU denuncia els atacs de l'M23, que van matar "almenys 319 civils" al juliol](#), Le Monde Afrique, 6 d'agost de 2025

⁶ [Post X](#), CICR, 11 de setembre de 2025

⁷ [Bujumbura: Congolesos objecte de repetides detencions](#), SOS Médias Burundi, 30 de setembre de 2025

⁸ [Bujumbura: detencions massives de congolesos, la por s'instal·la a la capital](#), SOS Médias Burundi, 5 d'octubre de 2025

⁹ [Tendències clau en violacions dels drets humans a la RDC](#), MONUSCO, 4 de setembre de 2025

¹⁰ [Ibid](#)

¹¹ Testimonis recollits de socis sota condició d'anonymat per motius de seguretat

acció pública els exposa a riscos. Aquesta vulnerabilitat és especialment marcada entre les dones defensores dels drets humans (DDH) que pateixen represàlies en forma de violència sexual¹². La situació de les Dones Defensores dels Drets Humans i dels periodistes implicats en la protecció ambiental i els drets sobre la terra també és una preocupació. En els darrers mesos s'ha registrat un augment preocupant de la violència i les detencions dins d'aquests dos grups¹³ especialment en zones agrícoles i mineres. Diversos mitjans locals també han estat tancats per denunciar l'explotació il·legal de recursos i terres agrícoles, testimoniant aquest desig de silenciar-los.¹⁴

Davant d'aquesta situació, l'absència d'un sistema judicial funcional i d'una aplicació de la llei als territoris fa que la lluita contra la impunitat sigui gairebé impossible. L'anunci recent de l'M23 sobre la creació d'una comissió per reflexionar sobre la restauració de la justícia ha generat greus preocupacions dins la societat civil.¹⁵ De fet, el risc de confiar aquestes responsabilitats a actors no formats i no imparcials suposa una amenaça addicional per als civils i les DDH, que ja es veuen obligades a viure en un clima permanent de por.

Al mateix temps, la missió d'investigació del Consell de Drets Humans de l'ONU ha presentat les seves conclusions inicials, confirmant, i en alguns casos superant, les observacions més alarmistes. Informa d'execucions extrajudicials, tortures, violacions en grup i altres formes de violència sexual, segrestos, desplaçaments forçats i reclutament de nens, perpetrats per l'M23, així com per les FARDC i els Wazalendos. Davant d'aquestes violacions repetides, que segons l'informe podrien constituir crims de guerra i crims contra la humanitat, el camí cap a la justícia continua sent incert. La manca significativa de finançament dificulta la implementació efectiva de la Comissió d'Investigació, retardant així la recollida de proves, que ja s'ha dificultat pels obstacles d'accés imposats per l'M23¹⁷.

Una població immersa en el caos econòmic

Més enllà de la violència diària, la situació socioeconòmica a l'est de la RDC està arribant a un nivell crític. Des de la captura de Goma i Bukavu a principis d'any, el tancament prolongat d'aeroports, bancs i moltes empreses ha submergit la població en una precarietat extrema¹⁸ una situació agreujada pel sistema fiscal arbitrari establert per l'administració rebel. A Uvira, la crisi de seguretat ha provocat el col·lapse del comerç amb l'est de la RDC i Burundi, paralitzant l'economia local i augmentant la vulnerabilitat de les comunitats. Segons el Programa Mundial d'Aliments (PMA) prop de 10,3¹⁹ milions de persones¹⁹ actualment pateixen inseguretat alimentària a l'Est, incloent-hi 2,3 milions en situacions d'emergència.

¹² [RDC : une experte de l'ONU alerte sur les exactions à l'encontre des DDH et de leurs familles au Sud-Kivu](#), OHCHR, 30 septembre 2025

¹³ [RDC : 76 violations graves contre des défenseurs de l'environnement recensées en 6 mois](#), Radio Okapi, 18 août 2025

¹⁴ Témoignage recueilli auprès de partenaires sous couvert d'anonymat pour des raisons de sécurité

¹⁵ [En RDC, la rébellion veut s'emparer du système judiciaire](#), DW, 14 août 2025

¹⁶ [RDC : un rapport de l'ONU évoque le spectre de crimes de guerre et de crimes contre l'humanité dans le Nord et le Sud-Kivu](#), OHCHR, 5 septembre 2025

¹⁷ [RDC : l'ONU déplore l'entrave à l'accès aux zones contrôlées par le M23](#), Le Monde Afrique, 24 juillet 2025

¹⁸ [L'ONG Badilika réclame la réouverture immédiate des banques dans les zones occupées du Kivu](#), Radio Okapi, 18 septembre 2025

La confiscació de terres i negocis per part de l'M23, seguida de la seva redistribució a nous propietaris que donaven suport al grup rebel, ha portat a l'exclusió gradual dels comerciants locals, privant així la població dels seus mitjans de vida.²⁰ La substitució dels mecanismes locals de gestió de conflictes i el no compliment dels acords derivats dels diàlegs sobre la terra entre comunitats no només posen en risc de comprometre permanentment el teixit econòmic de la regió, sinó que també creen un caldo de cultiu per a futurs conflictes territorials.²¹ Al mateix temps, moltes empreses privades han cessat les operacions, incapaces de suportar la competència imposada per les empreses creades i controlades per l'M23.

Aquestes dinàmiques formen part d'un context més ampli de depredació dels recursos naturals. Diversos informes esmenten també la implicació d'elements dels Wazalendo i alguns oficials congoleesos en casos de pesca il·legal, tràfic de recursos naturals i explotació il·legal de fauna i flora. L'M23 també participa plenament en aquesta economia de saqueig, duent a terme activitats d'explotació a gran escala. A més dels minerals, el tràfic de fusta està creixent ràpidament, especialment al parc Kahuzi-Biega ²², on es permet a les persones tallar fusta a canvi del pagament d'una "taxa de tala".

Aquesta repressió econòmica va acompanyada de greus violacions dels drets fonamentals de la població. Des de juliol, els nostres socis han documentat diversos casos de treball forçat imposat als més joves, les absències dels quals són severament castigades, de vegades, amb tortura o mort.

Quin paper té la UE?

Davant d'aquesta tragèdia humana, els membres de la xarxa EurAc i els seus socis a la regió dels Grans Llacs qüestionen el paper de la UE i els seus Estats membres i la manca d'una resposta adequada a la crisi. Tot i que les iniciatives de pau s'han multiplicat a tots els nivells, la UE manté una postura de reserva, que es pot interpretar com una manca de compromís amb el sofriment de la població. **Aquesta actitud minva les possibilitats d'una solució política creïble i realment inclusiva, que ha estat repetidament reclamada pels responsables europeus.**

El recent suport humanitari de la UE ha estat molt ben rebut, però encara és insuficient. Ha d'anar acompanyat d'un compromís diplomàtic més assertiu i d'un suport actiu als processos de pau en curs. **Aquest ja no és el moment de declaracions de principis: calen accions urgents i coordinades per part de la UE i dels seus Estats membres per mantenir aquest conflicte a l'agenda política europea i fer realitat la pau per al poble de l'est de la RDC.**

¹⁹ [RDC : le PAM restreint ses activités dans l'Est en raison de coupes budgétaires sans précédent](#), ONU info, 5 août 2025

²⁰ Communiqué de presse, Badilika droits humains, 4 août 2025

²¹ Témoignage recueilli auprès de partenaires sous couvert d'anonymat pour des raisons de sécurité

²² Témoignage recueilli auprès de partenaires sous couvert d'anonymat pour des raisons de sécurité

²³ Témoignage recueilli auprès de partenaires sous couvert d'anonymat pour des raisons de sécurité

Més concretament, la xarxa EurAc demana a la UE i als seus Estats membres a:

- **Exercir pressió diplomàtica per assegurar l'establiment d'un procés de pau inclusiu, transparent i participatiu.** Això requereix el reconeixement del paper de les organitzacions de la societat civil (OSC) i dels actors locals per la pau i la seva participació efectiva en cada pas del procés, des del desenvolupament fins a la implementació i el seguiment.
- **Assegurar que la lluita contra la impunitat i la protecció dels drets humans estiguin al centre dels futurs acords de pau,** assegurant la participació activa de la societat civil. Per evitar un nou cicle de violència, és fonamental integrar explícitament la documentació de les violacions dels drets humans i dels delictes comesos, alhora que la justícia i la rendició de comptes per les violacions greus siguin una prioritat màxima. Amb aquest objectiu, la UE també hauria de considerar utilitzar el seu règim global de sancions als drets humans per enfortir els esforços de justícia.
- **Proporcionar suport tècnic i financer reforçat a les organitzacions locals de drets humans responsables de documentar les violacions i enfortir la seva protecció d'acord amb les Directrius de la UE per a la Protecció dels DDH.** Cal proporcionar un suport especial a les OSC congoleeses que operen en zones disputades o controlades, incloent-hi el nou procediment per a la identificació i registre del DDH ²⁴ llançat pel CNDH.
- **Enfortir el suport tècnic i financer als mecanismes d'investigació i de justícia internacional,** incloent-hi la ràpida creació de la Comissió Internacional d'Investigació de l'ONU per a la RDC i la documentació i investigació del Tribunal Penal Internacional, que pateix un buit de finançament. També s'hauria de demanar un accés complet i sense obstacles per part dels investigadors a les zones actualment ocupades.
- **Participar activament en una defensa davant el govern congolès per prendre les mesures necessàries que permetin la reobertura ràpida i segura de les institucions bancàries a les zones sota ocupació.**
- **Supervisar i condicionar qualsevol suport econòmic o comercial per evitar que beneficiï les empreses implicades en el finançament o l'alimentació del conflicte a l'est de la RDC.** La UE i els seus Estats membres han de garantir que les seves polítiques comercials i de cooperació no contribueixin, ni tan sols indirectament, a la continuació de la violència.

²⁴ <https://www.protectioninternational.org/news/rd-congo-note-de-position-face-au-communique-n004-cndh-007-cabrap-03-2025/>

Sobre EurAc

La xarxa Europa-Àfrica Central (EurAc), creada el 2003, reuneix 32 organitzacions no governamentals actives a l'Àfrica Central, amb un enfocament especial en la regió dels Grans Llacs. EurAc defensa un compromís fort, coherent i sostenible per part de la Unió Europea i els seus Estats membres per ajudar la regió a construir un futur millor.